

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕКСТОЗНАВСТВА

УДК 372.881.111

НАВЧАННЯ УМІННЯ КРАЇНОЗНАВЧОГО КОМЕНТУВАННЯ АНГЛОМОВНОГО АВТЕНТИЧНОГО ТЕКСТУ

Тетяна ДАЦЬКА (Кропивницький, Україна)

У статті запропоновано послідовність кроків для навчання студентів факультетів іноземних мов вищих педагогічних закладів освіти уміння робити країнознавчий аналіз та коментування англомовного автентичного тексту. Пропонується розвивати це уміння протягом кількох етапів з поступовим збільшенням частки самостійної роботи студента.

Ключові слова: автентичний англомовний текст, країнознавчий коментар, професійне уміння, уміння коментувати, країнознавча лексика, міжкультурні особливості.

В статті предложена последовательность шагов для развития у студентов факультетов иностранных языков высших педагогических учебных заведений умения делать страноведческий анализ и комментарии для англоязычного аутентичного текста. Автор предлагает развивать это умение на протяжении нескольких этапов с последовательным увеличением времени, отведенного на самостоятельную работу студента.

Ключевые слова: англоязычный аутентичный текст, страноведческий комментарий, профессиональное умение, умение комментировать, страноведческая лексика, межкультурные особенности.

The paper is an attempt to suggest possible guidelines for developing a skill to analyze an authentic English text from the point of view of countrystudy information and provide comments to such texts by the students of foreign languages departments of teacher training institutions of higher learning in Ukraine. The author proposes to develop this skill in several stages with the gradual increase of students' autonomous work. The first stage includes an example of the finished product – a commentary to a text, which is used as resource material at countrystudy classes at the university. The next stages include the tasks that teach students to recognize the countrystudy words in an authentic text, work with the countrystudy dictionaries or other reliable sources of information that can be used as basis for comments. At the last stage the students are supposed to be able to comment any English authentic text they need for their teaching purposes.

Key words: English authentic text, countrystudy commentary, professional skill, the skill to comment, countrystudy lexis, intercultural peculiarities.

Автентичні тексти є найкращим мовним матеріалом при вивченні іноземної мови, але часто вони є складними для розуміння через те, що містять велику частку лексики, яка відбиває соціокультурні особливості англомовної спільноти, і потребує не лише перекладу рідною мовою, а й додаткових пояснень чи коментарів. З огляду на це особливої важливості набуває уміння студентів вчительських спеціальностей пояснювати навчальний матеріал загалом та уміння коментувати культурологічні та країнознавчі особливості навчальних текстів, які стосуються реалій життя англомовних країн. З нашої точки зору, через брак часу цьому вмінню не надається достатньо уваги на заняттях з методики викладання іноземної мови. Тож вважаємо доцільним розвивати ці вміння на заняттях з країнознавства, оскільки самі навчальні тексти курсу Країнознавства Великобританії та США досить насичені специфічними словами, які відображають реалії життя цих англомовних країн, і студенти мають змогу не лише отримати знання певних фактів, а й підвищити рівень своєї професійної компетенції. Курс країнознавства викладається на факультеті іноземних мов Кіровоградського державного педагогічного університету англійською мовою студентам 3 року навчання, тож рівень розвитку мовних та мовленнєвих умінь студентів уже є достатнім для пропонованого завдання.

Слід зазначити, що уміння коментувати передбачає здатність “бачити” ті елементи тексту, які потребують коментування. Курс Країнознавства Великобританії та США надає студентам необхідний мінімум країнознавчих знань, який створює базу для подальшого самостійного розвитку їхньої соціокультурної та професійної компетенції і вчить вирізняти в тексті ті слова, які можуть бути важкими для сприйняття українськими учнями, що вивчають англійську мову як іноземну. Часто саме через незнання чи нерозуміння країнознавчих елементів тексту учні не можуть осягнути смисл прочитаного англійського тексту.

Часто вітчизняні підручники мають коментарі до навчальних текстів, але вчителі іноземної мови у своїй роботі використовують підручники закордонних видавництв чи оригінальні тексти з інтернет-джерел тощо, які об'єктивно не можуть врахувати різницю між особливостями англомовної та української культур. У такому випадку виникає потреба коментувати й пояснювати (саме пояснювати, а не лише перекладати!) певні лексичні одиниці з відмінним від українського культурним компонентом.

Мета цієї статті – запропонувати можливу послідовність кроків, як навчити студентів факультетів іноземних мов педагогічних ВНЗ робити країнознавчі коментарі до текстів, щоб учні могли отримати якнайбільше користі від процесу їхнього опрацювання. Це завдання є також актуальним і з огляду на велике різноманіття підручників, навчальних аудіо- та відеоматеріалів, яке сьогодні пропонує інтернет-мережа, засоби масової комунікації і використання яких є невід'ємним компонентом у навчанні сучасної англійської мови.

Вважаємо, що під час навчання уміння коментувати англомовний текст слід дати відповіді на такі питання:

1) Які слова добирати для коментування? – Слова на позначення реалій та ті, які відбивають соціокультурні особливості англійської мови в різних її варіантах.

2) Яким має бути коментар? – Відносно коротким, але вичерпним.

3) Як навчати коментувати? – Як зазначалося вище, краще починати на заняттях з країнознавства, бо тут насиченість текстів країнознавчою лексикою дуже висока, і рівень розвитку країнознавчої компетенції є достатнім для того, щоб студенти могли якісно зробити цю роботу. Важливо наголосити на необхідності ознайомити студентів із спеціальними країнознавчими словниками [1; 2; 3; 6] й надійними інтернет-джерелами, наприклад енциклопедія Britannica [7], які слід використовувати при підготовці коментаря. Крім того, слід зазначити, що звичайні перекладні або англійські тлумачні словники теж частково містять потрібну інформацію, наприклад, міри ваги, довжини, імена тощо.

Пропонується така послідовність кроків при розвитку уміння коментувати текст.

Етап I. Студентам пропонується навчальний текст з країнознавства з готовими передтекстовими коментарями, тобто викладач демонструє, чого студенти мають досягнути – зробити коментарі такого типу до тексту. Пояснюється, що коментар має містити певне слово, його транскрипцію, переклад і пояснення/коментар, у чому полягають розбіжності з рідною мовою і культурою. Наприклад, *rambler* /ræmblə/ - турист (той, що любить подорожувати пішки туристськими стежками, зокрема член Асоціації туристів [Rambler Association], що пропагує максимальну експлуатацію туристичних стежок, які часто незаконно закриваються фермерами чи власниками земельних ділянок). До порівняння: в Україні такого виду туризму немає, а приватні земельні ділянки є закритими.

Етап II. На цьому етапі викладач виносить частину слів з тексту в окрему передтекстову таблицю із завданням пояснити/прокоментувати ці слова, знайшовши інформацію про них в початковому тексті. Пізніше в таблицю можна виносити слова, які лише згадуються в тексті, але не пояснюються. Тоді це завдання потребуватиме роботи з країнознавчими словниками чи інтернет-джерелами.

Наприклад, написати визначення/пояснення до словосполучення *town meeting* пропонується після прочитання параграфа нижче:

... *The earliest European settlers of New England were English Protestants of firm and settled doctrine. Many of them came in search of religious liberty, arriving in large numbers between 1630 and 1830. These immigrants shared a common language, religion and social organization. Among other things, they gave the region its most famous political form, the **town meeting** (an outgrowth of the meetings of church elders). In these meetings, most of a community's citizens gathered in the town hall to discuss and decide on the local issues of the day. Only men of property could cast a vote. Even so, town meetings allowed New Englanders a kind of participation in government that was not enjoyed by people of other regions before 1790. Town meetings remain a feature of many New England communities today. ... [4]*

Завдання з коментування слів, які лише згадуються в тексті, але не пояснюються, можна оформити таким чином:

Task 1. Consult a countrystudy dictionary and give explanations / comments on / definitions for the notions in the left column of the table.

№	Word	Commentary / definition
1	<i>the troubles in Northern Ireland</i>	
2	<i>The British Commonwealth</i>	

Етап III. Студентам пропонують знайти самим в навчальному тексті та прокоментувати слова на позначення реалій вже без опор викладача. В іншому варіанті можна брати будь-які тексти, які дотичні до тематики занять з країнознавства, але не є навчальними базовими матеріалами. Наприклад, на лекції за браком часу не завжди є змога детально пояснити усі поняття, тож можна брати частини тексту лекції для коментування і тренування, наприклад з лекції про історію США можна коментувати поняття *transplanted northerners*, *speakeasies* тощо. Самі студенти можуть добирати ті слова, які їм були незрозумілі під час прослуховування лекції.

Також на початку можна спробувати визначити перелік одиниць для коментування разом в групі, а потім переходити до суто індивідуальної роботи з добору лексики і її коментування.

Етап IV. На цьому етапі для коментування використовуються будь-які автентичні тексти, наприклад новини BBC, статті з газет чи інтернет-видань тощо. Студенти мають самі підготувати текст для начальних цілей, опрацювавши його з точки зору лексичних труднощів та країнознавчого коментування.

Ці етапи є приблизним порядком дій, а кількість часу, який треба витратити на певний етап, визначається викладачем залежно від швидкості засвоєння попереднього етапу студентами.

Вважаємо, що оптимальна кількість одиниць для роботи – 7-10 слів/ понять. Перевіряти засвоєння цих слів та коментарів до них можна з допомогою тесту, у якому власне і наведений коментар, а завдання студента полягає в тому, щоб написати описане слово. Хоча це власне є перевіркою фактичного матеріалу заняття, вважаємо, що так студенти звикають працювати саме з країнознавчою лексикою. Наведемо приклад тесту до теми “Вибори у Великобританії” за книгою *Britain for Learners of English* [5].

№	Commentary / definition	The word, which is a student's answer
1	<i>The practice of going from door to door in the UK before the election and asking people how they intend to vote (with an intention also to learn who will need transport to the polling station on the polling day).</i>	<i>Canvassing</i>
2	<i>The name of the title of the person who is responsible for the conduct of the election in a constituency and part of whose job is to give money back to the candidate if s/he has 5 or more per cent of the votes.</i>	<i>The Returning Officer</i>

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що важливими моментами під час розвитку уміння робити країнознавчі коментарі до автентичних текстів є такі:

1) у першу чергу слід добирати для коментування такі слова, які мають певну лакунарність; або є реаліями, які відсутні в рідній мові й культурі; або ж при однаковому лексичному значенні позначають неоднакові речі;

2) студентів слід ознайомлювати і вчити працювати з країнознавчими словниками і надійними джерелами мережі інтернет;

3) вчити коментувати слід поступово, починаючи з готових зразків коментаря до навчальних текстів на заняттях з країнознавства з наданням студентам можливості самим

добирати та коментувати відповідну країнознавчу лексику, поступово розширюючи коло текстів та навчальних предметів філологічного циклу, де такий коментар доцільно використовувати.

Перспективою подальшої розробки цієї теми може стати вироблення детальних вимог до країнознавчого коментаря та розробка критеріїв оцінювання його якості.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Томахин Г.Д. США: Лингвострановедческий словарь. – М.: Русский язык, 2001. – 576 с.
2. Cannon J. Oxford Dictionary of British History. – Oxford: OUP, 2009. – 704 p.
3. Longman Dictionary of English Language and Culture. – Harlow: Pearson Education Ltd., 2008. – 1620 p.
4. Nickerson J. American Regionalism. – The United States Information Agency, 1991. – 4 p.
5. O’Driscoll J. Britain for Learners of English. – Oxford, New York: Oxford university Press, 2009. – 223 p.
6. Oxford Guide to British and American Culture. / Editor Crowther J. – Oxford: OUP, 2001. – 600 p.
7. <http://www.britannica.com/>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Тетяна Дацька – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської філології Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: методика викладання країнознавства Великобританії та США.